

Elävä perintö ja kestävä kehitys

Katriina Siivonen

FT, dosentti, yliopistonlehtori, varajohtaja
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto
katriina.siivonen@utu.fi

Arvokas luonto

Aineettoman kulttuuriperinnön luontoringin seminaari

Kansallismuseo

Helsingissä torstaina 3.9.2019

Photo: K. Siivonen

Transformaation tarve

- Kulttuurinen luontosuhde kestävän kehityksen ja aineettoman kulttuuriperinnön näkökulmasta
- Kestävyyden saavuttamiseksi tarvitaan transformaatio eli yhteiskunnallinen ja kulttuurinen murros kestävämpään elämänmuotoon maailmanlaajuisesti (Soini & Dessein 2016; Mickwitz et al. 2011)
- Miten luontosuhde aineettomana kulttuuriperintönä voi tukea transformaatiota kestävyteen?

Kehys ja virta

- Kaksi perustaltaan erilaista kulttuurin määrittelytapaa
  - Suhteellisen pysyvä sosiaalista toimintaa ohjaava rakenne
  - Sosiaalinen prosessi, jossa kulttuurin eri piirteitä uudistetaan ja luodaan jatkuvasti sekä ihmisten keskinäisessä että ihmisten ja heidän ympäristönsä välisessä vuorovaikutuksessa
  - (Goody 1994.)

Photo: K. Siivonen

Kehys

- Kulttuuri muodostaa puitteet uskomuksille, ilmaistuille symboleille ja arvoille, joiden perusteella ihmiset määrittävät maailmaa, ilmaisevat tuntemuksiaan, tekevät arvioitaan ja joissa sosiaalinen vuorovaikutus tapahtuu (Geertz 1957, 33)
  - Kulttuuri ihmisiä ja heidän luontosuhdettaan määrittävänä ilmiönä, joka voi kadota ja jonka pitkäkestoisuuden suojeleminen on keskeistä
  - Esimerkiksi suomalaisten, kaupunkilaisten tai maanviljelijöiden tietynlaisia piirteitä sisältävä luontosuhde

Virta

- Kulttuuri on kuin virta, eikä samaan virtaan voi kahdesti astua; kulttuuri säilyy pitkäkestoisena jatkuvan muutoksen avulla (Ulf Hannerz 1992)
- Luontosuhde on perinteiden/merkitysten/merkkien virtaa, jossa luonto tulee osaksi ihmistä ja ihmiset osaksi luontoa (ks. Siivonen 2008, 59-60)
- Aineetonta kulttuuria ja luontoa ei voi irrottaa ihmisistä, pitää muuttumattomina eikä esimerkiksi tallentaa museoiden tai arkistojen kokoelmiin elävässä muodossa

Kulttuurin muutosvoima

- Väistämättömän muutoksen johdosta kulttuurilla on perustaltaan muutosvoimaa
- Ihmisten kulttuurinen toiminta luonnon osana on tavoitteellista ja suuntautuu tulevaisuuteen (Poli 2017, 6), vaikkakin monin eri aikein, joten muutoksen suunta on hyvin moninainen
- Kulttuuriperintö tavoitteellisena toimintana vaikuttaa aina jollakin tavalla sen piirissä oleviin ihmisiin, ympäristöön ja niiden tulevaisuuteen

Kulttuurisesti kestävä perintö

- Monesti halutaan korostaa ihmisten oikeutta säilyttää oma kulttuurinsa sellaisena kuin se on
  - Kulttuuri määrittyy silloin säilytettävänä rakenteena
- Muuttuvan kulttuurin prosessin näkökulmasta keskeisemmäksi nousee jokaisen ihmisen oikeus osallistua omaksi kokemansa kulttuurin muutoksen määrittämiseen
  - Tämä on määritelmässäni keskeisin kulttuurisen kestävyuden ominaisuus (Siivonen 2017)

Tavoitteellinen perintö

- Aineettoman kulttuuriperinnön sisällöllisten muutosten ja kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja luontoon kohdistuvien vaikutusten tietoinen ja laajasti osallistava suuntaaminen tulevaisuuteen on tarpeellista

Photo: K. Siivonen

Tulevaisuusperintö

- Aineetonta kulttuuriperintöä tietoina, taitoina, maailmankuvana ja tekoina on mahdollista kiteyttää keinoiksi suunnata kulttuurista transformaatiota kohti ekologisesti kestävää maailmaa
- Valikoidun kulttuurin säilyttämisen rinnalle valikoitujen kulttuuristen merkitysten ja käytänteiden muuttaminen (Siivonen 2019)
  - Kulttuurin muutosvoima sisältyy kulttuuriperintöön
- Keskeinen huomio ei ole itse kulttuuriperinnössä, luontosuhteessa, vaan ihmisissä ja luonnossa, joihin sillä on vaikutus
- Luontosuhde tulevaisuusperintönä eli yhteistoiminnallisena, tavoitteellisena prosessina, jonka tulos on keino toivotun vaikutuksen ja transformaation aikaansaamiseksi

Lähteet

- Geertz, Clifford, 1957. Ritual and Social Change: A Javanese Example. *American Anthropologist*, 59: 1, 32–54.
- Goody, Jack 1994. Culture and Its Boundaries: A European View. Teoksessa Robert Borofsky (ed. by), *Assessing Cultural Anthropology*. New York et al.: McGraw-Hill, Inc., 250–261.
- Hannerz, Ulf 1992. *Cultural Complexity. Studies in the Social Organization of Meaning*. New York: Columbia University Press.
- Mickwitz, Per & Hildén, Mikael & Seppälä, Jyri & Melanen, Matti 2011. Sustainability through system transformation: lessons from Finnish efforts. *Journal of Cleaner Production* 19 (2011), 1779–1787, doi:10.1016/j.jclepro.2011.07.011.
- Poli, Roberto 2017. *Introduction to Anticipation Studies*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing AB.
- Siivonen, Katriina 2019. Intangible cultural heritage will revolutionise the future. Teoksessa Sabine Eggmann, Susanna Kolbe und Justin Winkler (ed.), *Wohin geht die Reise? Where does the journey go to? Eine Geburtstagsgabe für Johanna Rolshoven 2019, A birthday present for Johanna Rolshoven*. Basel: Akroama Editions, 93–97, <https://www.geruchderzeit.org/siivonen/>
- Siivonen, Katriina 2017. Kulttuurinen kestävyys. Teoksessa Kari Enqvist, Ilari Hetemäki ja Teija Tiilikainen (ed.) *Kaikki vapaudesta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Siivonen, Katriina 2008. *Saaristoidentiteetit merkkien virtoina. Varsinaissuomalainen arki ja aluekehitystyö globalisaation murroksessa*. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Soini, Katriina & Dessein, Joost 2016. Culture-Sustainability Relation: Towards a Conceptual Framework. *Sustainability* 2016, 8, 167, 1–12. Doi: 10.3390/su8020167.